

Josip Luetić

TALIJANSKI MORNARI KAO ČLANOVI POSADA
TRGOVAČKIH JEDRENJAKA DUBROVAČKE REPUBLIKE
U 18. I POČETKOM 19. STOLJEĆA

Kako je već dobro poznato, prvo mjesto i najveća stavka u državnom budžetu prihoda Dubrovačke Republike zauzimala je stavka prihoda koja se prikupljala od različitih direktnih i indirektnih nameta, dažbina i poreza kojima je bilo opterećeno dubrovačko brodarstvo i općenito dubrovačka pomorska privreda. Stoga je posve razumljivo da je vlada dubrovačke države nastojala da poduzme što više mjera i akcija da se dođe do što više prihoda koji su se prikupljali od različitih taksa i poreza koji su bili nametnuti pomorskoj privredi. Time se ujedno nastojalo da se i po kakvoći i po količini ojača i umnoži dubrovačka trgovačka mornarica i da se unaprijedi dubrovačka pomorska privreda općenito. U tu je svrhu, pored mnogih drugih normativnih akata, godine 1745. priređen i ozakonjen Pravilnik Dubrovačke Republike O NACIONALNOJ PLOVIDBI. Zapravo tim su se pravilnikom — POMORSKIM EDIKTOM Dubrovačke Republike — dopunile i »modernizirale« već postojeće iz 13., 14., 15. i 16. stoljeća) pravne norme o dubrovačkom pomorskom životu, a posebno o nadzoru nad brodovima izvanjadranske plovidbe, o redu i o radu na njima, o službi dubrovačkih konzularnih predstavništava na Mediteranu itd. Tim u prošlosti jedinim i našim prvim štampanim Pomorskim ediktom određena su prava i dužnosti članova brodskih posada dubrovačke trgovačke mornarice s posebnim naglaskom na plovidbu dubrovačkih trgovačkih jedrenjaka izvan Jadranskog mora. Pomorski edikt Dubrovačke Republike završna je faza tisućgodišnjeg nastojanja i napora Dubrovčana da što bolje organiziraju vlastitu trgovačku mornaricu, a posebno onu koja je obavljala najunosnije nautičko komercijalne zadatke u međunarodnoj raspodjeli rada izvan jedranske plovidbe.¹

Da bismo dobili sliku značaja, vrijednosti i visine barem jednog dijela »pomorskih« prihoda, koji je napajao dubrovačku državnu kasu, i to samo dijela iz »pomorskih« prihoda koji je punio takozvanu »pomorsku kasu« (»Cassa della Navigazione«) Dubrovačke Republike, dovoljno će biti ako iznesemo da

¹ Dr. Vladislav Brajković, Etude Historique sur le Droit Maritime Privé du Littoral Yugoslave, Marseille 1933. Isti, Dubrovački edikt za plovidbu 1794. DUBROVAČKO POMORSTVO, Dubrovnik 1952. Josip Luetić, Pravilnik Dubrovačke Republike o nacionalnoj plovidbi, GRAĐA ZA POMORSKU POVIJEST DUBROVNIKA, knjiga 5, Zavod za historijska istraživanja pomorstva južne Dalmacije JAZU u Dubrovniku, Dubrovnik 1972.

je od 1797. do 1806. godine iz te pomorske kase bio isplaćen samo za neke potrebe dubrovačke države iznos od preko 150.000 dukata. Taj se novac isplaćivao za razne dubrovačke državne poslove različitim osobama, uglavnom velikodostojnicima u Alžiru, Maroku, Libiji, Tunisu, Turskoj, Malti, Crnoj Gori, pa dubrovačkim diplomatskim emisarima ili konzulima u različitim mjestima na obalama Sredozemnog mora itd.²

Sredinom 18. stoljeća na oko 250 dubrovačkih trgovačkih jedrenjaka izvanjadranske i jadranske plovidbe plovilo je i zarađivalo svoj mornarski kruh mnogo više od 2.500 pomoraca različitih profila pomorskih zanimanja. U to je vrijeme Dubrovačka Republika imala oko 25.000 državljana.³

Početkom 19. stoljeća ukupan broj brodova dubrovačke trgovačke mornarice izvanjadranske plovidbe iznosio je 300 trgovačkih jedrenjaka različitih tipova brodova i oko stotinjak brodova međunarodnog značenja jadranske plovidbe. Na tim je jedrenjacima jadranske i izvanjadranske plovidbe bilo zaposleno više od 5.250 samo dubrovačkih mornara, vođa palube, brodskih pisara, kapetana i drugih pomorskih zanimanja.

Trgovačka mornarica Dubrovačke Republike bila je vrlo značajan i zapaženi sudionik u međunarodnom pomorskom svijetu, uživajući poseban ugled među svjetskim brodarima i stranim trgovcima i prijevoznicima. Dubrovačko je brodogradništvo sa svojim trgovačkim jedrenjacima duge (izvanjadranske) plovidbe obavljalo značajne plovidbene zadatke — ne samo izvan Jadranskog mora — već, također, i izvan Sredozemnog mora, prevozeći strane trgovačke terete između stranih zemalja i mnogobrojnih stranih luka. Manji dio dubrovačke trgovačke mornarice jadranske plovidbe obavljao je prijevoze putnika i tereta između svoje matične i ostalih manjih dubrovačkih luka i pristaništa, a posebno Cavtata (po značaju i veličini to je bila druga luka u dubrovačkoj državi), Zatona, Slanoga (to je bila izvozna luka dijela Hercegovine — posebno za izvoz žive stoke), Trpnja (to je bila posebna dubrovačka izvozna luka za soljenu ribu) i drugih luka; a također i između samih tih luka i mnogobrojnih luka na našoj istočnojadranskoj obali. Dubrovačka trgovačka mornarica ja-

---

² HISTORIJSKI ARHIV DUBROVNIK (HAD), Cons. Rog. sv. 204 f. 37, 43, 103, 107v, 115, 122, 124v, 125v, 126, 127, 135, 156v — konzulu Chiricu u Carigradu; konzulu u Napoliju; za darove velikodostojnicima Alžira i Tripolija; kap. P. Bratić nosi darove i 2.000 dukata u Maroko; francuskom konzulu u Tripoliju itd. Cons. Rog. sv. 205 f. 43v, 60, 65, 67, 68, 83, 102, 110v, 111v, 112, 115v, 141v, 163v, 212v, 22v, — konzulu u Genovi; u Tripoliju; »Gran Maestru« Malte; iz pomorske kase pozajmljuje se dio novca za zajam Francuzima, za Tunis; R. Bonfiolu u Veneciji; za misiju kap. V. Glandavašu u Siciliji; za poslove u Alžiru. Cons. Rog. sv. 206 f. 12, 14, 76, 82v, 84v, 96v, — kap. M. Kunjadinu za državne poslove; opet R. Bonfiolu (pored ostalog i za troškove nabave »Publ. Gazette«); za dragomana, itd. Cons. Rog. sv. 207 f. 69, 110v, 111, 119v, 125, 141 — opet za troškove u Alžiru; Livornu; Faviju u Pariz; Chiricu u Carigradu itd. Cons. Rog. sv. 208 f. 30, 116, 209, 175, 229, 232 — slično kao i prije: za darove u Tunisu, pa opet Chiricu; konzulu u Barletti, i konzulu G. Branca u Livornu. Cons. Rog. sv. 209 f. 30v isplaćeno »Sanitati« 300 dukata. Cons. Rog. sv. 210 f. 7, 10v, 22, 20, 22v, 25, 40v, 46v, 51, 60v, 70v, 79v, itd. — iz te Pomorske kase dubrovačka vlada isplatila je nekom Reis Efendi 5.000 Piastara u Tunisu i Mustafi Ben Hanza (preko Nyssena); za bolnicu; opet isplaćeno 60.000 dukata za troškove u Tunisu i Tripoliju; nadalje za darove metropolitu Crne Gore; za bolnicu siromašnih u Dubrovniku itd.

³ J. Luetić, O pomorstvu Dubrovačke Republike u XVIII. stoljeću, GRAĐA ZA POMORSKU POVIJEST DUBROVNIKA, knjiga 2, Pomorski muzej JAZU u Dubrovniku, Dubrovnik 1959, str. 32—40, 57—107.

dranske plovidbe je redovno i vrlo živo obavljala pomorsko trgovačke zadatke između pristaništa dubrovačke države i mnogobrojnih talijanskih i albanskih luka.

U toj dubrovačkoj pomorskobrodarskoj trgovačkoj djelatnosti najznačajniji činilac bili su pomorci — članovi brodskih posada. Oni su bili nosioci ne samo cjelokupnog pomorskog već velikim dijelom i općeg ekonomsko-društvenog života i razvoja te naše male »najpomorskije« republike.

U 18. stoljeću na dubrovačkom trgovačkom jedrenjaku duge plovidbe bile su uglavnom ove brodske službe: kapetan — zapovjednik broda, brodski pisar, pilot, vođa palube, brodski gvardijan (slična služba kao vođa palube), kadet, ekonom, nokijer, brodski tesar (»kalafato«), kormilar, obični mornari i mali djetići.⁴

U posadama dubrovačkih brodova bilo je i stranih državljana, napose na onim izvanjadranske plovidbe. Ukrcaj mornara na dubrovačke brodove Pravilnik 1745. je u članu V. ovako odredio: »Kapetani i patruni brodova kojima se izdadu pomorske povlastice moraju imati posadu naše narodnosti: ne samo oficire nego i sve mornare osim jednog, i to onda kada bi taj jedan trebalo da posluži kao pilot, ili u slučaju smrti ili sličnog nesretnog slučaja, zbog čega bi nedostajao neki od mornara naše nacionalnosti s kojim su pošli na put (iz Dubrovnika). U tom slučaju kapetani i patruni mogu ih nadomjestiti strancima mornarima do povratka u domovinu . . . Kapetan(i), patrun(i), ili bilo tko drugi koji upravlja brodom, mora se strogo pridržavati tih propisa pod prijetnom kazne od 100 dukata.«⁵ Nadalje, član XII. istog Pravilnika glasi: »Dana 21. prosinca 1748. Od sada unaprijed, mimo Pravilnika i prednjih odredaba, mogu kapetani i patruni brodova spomenute plovidbe (izvan Jadrana) držati na brodu samo 1/3 stranih mornara, uključujući tu pilota i broskog tesara; poštivajući što se ostaloga tiče, koliko je to moguće, spomenuti Pravilnik i naše odredbe«⁶ A član XLIII. glasi: »Dana 23. siječnja 1765. Iako je već godinama naređeno da se iskrcaju svi mornari Francuzi, koji bi se mogli nalaziti na brodovima naše zastave, i da se ne postavljaju više u popis posade tih brodova, . . . ponavlja se naredba kapetanima i patrunima brodova naše zastave da ih ne ukrcavaju niti u svoje popise momčadi uvrštavaju, a kad bi se ikad našli, da ih se odmah iskrci i otpusti. . .«, a to stoga da se »... postigne točno izvršenje naredbe i izvršenje zaključaka uzvišenog Senata od 22. tekućeg, donesenog na molbu gospodina francuskog konzula od 21. siječnja 1765.«⁷

Zbog različitih okolnosti, na primjer, zbog smrti, bolesti, odmora ili ponekog dezertiranja dubrovačkih mornara, kapetani zapovjednici brodova bili su primorani da na mjesto njih uvrste u sastav svoje brodske momčadi mnoge strane mornare.

Na osnovi arhivskih podataka utvrdili smo da su samo u vremenu od 1789. do 1805. godine bolovali i tako bili prisiljeni da se iskrcaju s dubrovačkih brodova ovi dubrovački pomorci: M. Andričević, I. Vuletić, A. Vuković, J. Senčić, I. Rosi (iz Trpnja), M. Luketa, P. Divović, T. Pešut, I. Puljezi, A. Brsečina,

⁴ J. Luetić, Dubrovačko pomorstvo od 1790. do propasti Republike, doktorska disertacija, 1973. Filozofski fakultet u Zadru.

⁵ J. Luetić, Pravilnik Dubrovačke Republike o nacionalnoj plovidbi, GRAĐA ZA POMORSKU POVIJEST DUBROVNIKA, knjiga 5, Dubrovnik 1972. (pokrata: Pomorski edikt Dubrovačke Republike) str. 83—84.

⁶ Isti, Pravilnik, op. cit. str. 86.

⁷ Isti, Pravilnik, op. cit. str. 95.

I. Bernardić, M. Rafaeli, P. Bratić, P. Moreti (iz Cavtata), I. Milošević (iz Zatonu), N. Bronzić, I. Božović, K. Kampaneli, N. Barišić, I. Kličan, S. Kriletić.⁸

To je samo djelomičan popis dubrovačkih pomoraca koji su se zbog bolesti morali iskrcati s dubrovačkih brodova, jer je sastavljen samo na osnovi arhivskih vijesti u kojima stoji da ih je liječnik pregledao ili liječio te im izdao službeno liječničko uvjerenje o nesposobnosti za plovidbu (među njima najviše je kapetana zapovjednika dubrovačkih brodova izvanjadranske plovidbe). Sigurno je bolesnih dubrovačkih pomoraca bilo mnogo više, ali nismo mogli naći arhivske zapise o tome. Međutim, potpuniji su izvori koji govore o smrtnim slučajevima dubrovačkih pomoraca izvan dubrovačke države. Naime, u slučaju smrti dubrovačkog pomorca u inozemstvu, zbog imovinskopravnih odnosa i poslova, zapovjednik broda je morao, uz sudjelovanje dubrovačkih konzularnih predstavnika, sačiniti posebnu pismenu ispravu s popisom cjelokupne imovine umrlog pomorca. Ta isprava, s imovinom i eventualno s testamentom i drugom potrebnom dokumentacijom slala se vlastima u Dubrovnik. Poslana imovina predavana je zakonitim nasljednicima umrlog pomorca. Te činjenice i ti administrativni poslovi oko smrti dubrovačkih pomoraca zabilježeni su u spisima arhivskog fonda Dubrovačke Republike u Historijskom arhivu u Dubrovniku. Jednako se postupalo i u slučaju smrti stranih mornara na dubrovačkim brodovima.

Pregledavajući te spise uspjelo nam je doći do zanimljivih i vrijednih vijesti o tome kako su i gdje su sve po stranim lukama i morskim prostranstvima dubrovački pomorci umirali.

Naše istraživanje obuhvatilo je vremensko razdoblje od 1779. do 1808. godine. Iako naši podaci nisu potpuni, doznali smo gdje su, u kojim zgodama i na koji način umirali ili poginuli neki dubrovački pomorci.

U nastavku donosimo imena umrlih pomoraca, a za neke i nekoliko raspoloživih podataka.

I. Bule (umro je na Malti), I. Vranjac, B. Božić (umro je u Genovi), A. Kraljević (umro je u plovidbi izvan Jadrana na brodu kap. I. Ljubišića), M. Lupi, N. Kraljević (rodod iz Banića), A. Mrgudić, mornar V. Knežević (umro na Malti), mornar I. Dabović (rodod iz Boke kotorske), brodski pisar Đ. Senkić (preminuo u Aleksandriji), C. Pavličević (izdahnuo je u Aleksandriji na brodu kap. Bratića), N. Filadelfi (umro je u Izmiru), R. Đivović, P. Đurov (rodod iz Čepikuća, a umro je u Izmiru), V. Radić, I. Prokurica (izdahnuo u Carigradu), P. Bošković (umro je u Carigradu na brodu kap. Bogića), kap. P. Haililović (umro je u Izmiru), N. Vučetić, S. Barač, I. Šilje (bolovao i umro u Engleskoj — oporučno ostavio dio novca Dubrovčaninu Š. Marojici »lokandijeru tamo oženjenom«), kap. I. Pavlović (umro u Zakintosu), F. Barčić (rodod

⁸ HAD, Dolazak i odlazak brodova, f. 99v; Diversa terminationes et notae offitii Navigationis, f. 108 (1794); Diversa de Foris, sv. 224 f. 237v (u Lisabonu); 56—12 Dopisi Pomorskog ureda, sv. 9 br. 54 od 7. VIII 1796. (u Izmiru); isto, br. 82 (u Genovi); Comandamenti et sententiae Navigationis (15), sv. 9 br. 76; Diversa de Foris, sv. 204 f. 115v (8 mjeseci mornar bolovao od padavice u Carigradu) i f. 117; 56—12 Dopisi Pomorskog ureda, sv. 9 br. 117 (u Genovi); Diversa de Foris, sv. 224 f. 9v, 84 i 208 — sv. 225 f. 142 — sv. 226 f. 66v — sv. 227 f. 30v, 133v — sv. 229 f. 14 i 249 — sv. 233 f. 117, 200v i 281 — sv. 234 f. 96v i 97 — sv. 235 f. 69 i 129 — sv. 245 f. 181v (patrun A. Donatović razbolio se pa nije mogao otputovati peligom u Barlettu); 56—12 Dopisi Pomorskog ureda, sv. 10 br. 111 (mornar I. Milošević razbolio se na brodu u Livornu); isto, br. 95 (kap. I. Božović razbolio se na brodu u Napoliju).

iz Babinog Polja na Mljetu, a umro u Solunu), kap. I Božović, M. Pavović (preminuo u Patrasu — tamošnji Turci oduzeli mu robu pa dubrovačke vlasti službeno traže povratak njegove imovine), I. Rudeč (umro u Carigradu — prije smrti učinio testament u kojem određuje da se njegova imovina dodijeli ocu Stipu na Pelješcu), M. Vitezović (rodod sa Šipana, a ubijen u Modonu), kap. A. Brseč (umro u Tunisu), A. Mirković (nakon bolesti i liječenja umro u bolnici na Malti), brodski pisar N. Vodopić (nakon teške bolesti preminuo na Cipru), L. Alamat (godine 1804. osuđen na smrt i pogubljen u Philadelphiji), mornar J. Perić (umro u Carigradu), mornar S. Čerezin (izdahnuo u Livornu), kap. M. Kalačić (umro na Cipru), kap. L. Gerica (umro u Philadelphiji), mornar I. Vuičić, I. Kikilj (da je umro došla je vijest iz dubrovačkog generalnog konzulata u Trstu), mornar I. Mravljinak (rodod s Pelješca, a umro na jedrenjaku kap. Marteletije), mornar M. Paskušić, mornar I. Zafjarović (rodod s Lastova, a umro u Izmiru), M. Vitezović (umro na Cipru), mornar I. Božić (umro na Cipru), kap. N. Jakšić (izdahnuo u vrijeme plovidbe iz Cipra u Livorno), mornar N. Harković (rodod s Hvara), mornar I. Zec (umro na Cipru), mornar S. Lazimbat (preminuo u Izmiru), vođa palube V. Smokvina (našao smrt u Tunisu), kap. F. Matković, kap. M. Andričević, mornar I. Katić, mornar B. Kastapel (umro u Trstu), A. Bratić, Đ. Arčanin (preminuo u Trstu), kap. I. Badnjimović (nestao s broda u plovidbi — »mancato nella Costa di Trachia«), mornar P. Bačić (umro u Carigradu), kap. M. Marić (umro u Toulonu), I. Seko (umro na Cipru), brodski ekonom P. Burić (umro u plovidbi na brodu kap. F. Bibice — »pokopan« u plavu grobnicu Sredozemnog mora), mornar I. Zlošilo (nestao u plovidbi kroz tjesnac Dardanela), G. Krstelj (umro u SAD), L. Beson (preminuo u SAD), kap. I. Taljeran (nakon teške bolesti umro u San Thomasu), mornar A. Karaman, kap. I. Žile, vođa palube B. Vučina (rodod iz Čepikuća — a umro u nekoj luci SAD na dubrovačkom brodu kap. S. Bogića), mornar P. Đivović (umro u Marseilleu), kap. A. Baća, Marko Mrgudić (oporukom ostavio svoju pokretnu i nepokretnu imovinu, u gotovu dosta novca, svojoj braći Franu i Antu), J. Milić, M. Čagalj, kap. N. Maras (umro na brodu u Napulju; u troškove za njegov pogreb uvrštena je i pogrebna topovska salva »sparo di canone«; ovaj kapetan bio je u rodu s leksikografom J. Stullijem, a u Napulju je imao rodbinu), kap. J. Kuničić, I. Kazilar (rodod iz Cavtata), M. Lučić (rodod iz Mrčeva — za olujnog vremena skupljajući križno košno jedro pao u uzburkano more i utopio se), M. Đivulinović, M. Rakiđija (umro na brodu u Gibraltaru), L. Šodrnja, M. Bernardić, J. Hreljić (rodod iz Brgata), M. Đivović (umro u Livornu), V. Biskup (umro u Livornu), kap. J. Sokolović (preminuo u Livornu), L. Šurković (umro u Genovi), I. Guska, I. Čalić (rodod sa Lastova — umro na brodu u Genovi), kormilar L. Skurić (rodod iz Čilipa — umro u Livornu), M. Arkulin (umro na brodu u Livornu).⁹ Dakle, smrću ovih dubrovačkih pomoraca u inozemstvu ostajala su prazna mjesta u sastavima dubrovačkih brodskih posada. Njihova mjesta popunjavana su novim pomorcima ponajviše stranim mornarima.

⁹ HAD, *Diversa terminationes et notae offitii Navigationis*, sv. 2 f. 1, 14v, 23, 25, 38, 40, 47, 60v, 61, 63, br. 65, br. 72, f. 92, 92v, 109, 109v, 111, 106v, 108, 117v, 121, 122, 127, 132, 135, 135v, 136, 141, 162v, 170v, 174v, 205, 210v, 216, 217, 219, 220, 222v, 223v, 224, 225, 231, 234, 237 i 242v; *Diversa Navigationis* (56—8) sv. 3 f. 253v i 254 — sv. 4 f. 42v, 215v, 216 i 235; *Patente, Congedi, Proroghe dei bastimenti* (56—11) sv. 2 iz 1802.; *Dopisi Pomorskog ureda* (56—12) sv. 9 24. II 1796, 4 V 1796, br. 54, br. 58, br. 75, br. 81, br. 111, br. 116, br. 140, br. 151, br. 161,

U čl. VI Pravilnika o plovidbi 1745. bilo je određeno: »Oficiri ili mornari našeg državljanstva koji otplove odavle nasim brodovima put Levanta ili u druge krajeve izvan Jadrana ne mogu i ne smiju iz bilo kojeg razloga i bilo kojom izlikom da napuste brod na kojem su ukrcani do povratka u domovinu, pod prijetnom kazne od godine dana zatvora za svakoga, osim u slučaju da kapetani ili patruni s njima nepravedno i nezasluzno lose postupaju. Ona moraju da se žale nacionalnim konzulima, koji će ispitati njihove žalbe i ako dokažu svoje navode, dobit će dekret o iskrcaju. Taj dekret moraju donijeti sa sobom u domovinu i prikazati ga Uredu, koji će ispitati njegovu osnovu i odobriti dekret, ili će kazniti mornara. Ni kapetani ni patruni brodova, pod prijetnom iste kazne, ne mogu iskrcati mornare, izuzev za zlocin koji bi bio dokazan pred nacionalnim konzulima, i o kojem će biti ispostavljen dekret, što ga u domovinu moraju donijeti i prikazati u gore rečeni ured da se stvar ispita i dekret odobri, ili ispravi.«¹⁰ Evo nekoliko primjera iskrcaja mornara s dubrovačkih brodova: L. Matoša 1790. godine iskrcao se s dubrovačkog broda bez odobrenja zapovjednika broda i ostao u Livornu;¹¹ P. Rudešnjak se 1800. godine, usprkos zabrani zapovjednika broda, iskrcao u Engleskoj i tamo boravio neko vrijeme.¹² Bilo je nekoliko mornara dezertera s dubrovačkog broda kap. I. Hide.¹³ Brodski pisar M. J. Lazarović odlazi iz Dubrovnika u Genevu da se tamo ukrcna na dubrovački brod na prazno mjesto brodske pisara;¹⁴ s nekog drugog dubrovačkog broda brodski pisar se iskrcao na Malti.¹⁵ Međutim, L. Tunjica je bio nasilno iskrcan s dubrovačkog broda (poslije je podnio tužbu i dobio parnicu),¹⁶ a vođa palube S. Čukić traži od brodovlasnika karatista putne troškove nakon iskrcaja u nekoj luci izvan Jadrana za povratak u domovinu. Traženo je dobio.¹⁷ Neki su dubrovački mornari i pomorci izostali s broda zbog izdržavanja kazna zatvorom, kao na primjer F. Širun i I. B. Kaznačić.¹⁸

Izostanci članova brodskih posada u plovidbama dubrovačkih trgovačkih jedrenjaka izvan Jadranskog mora, po Sredozemnom ili Crnom moru i u plovidbama po Atlantskom oceanu, stvarali su, nema sumnje, zapovjednicima vrlo složene probleme: trebalo je popuniti prazna mjesta novim članovima brodske posade. Brodovi su morali ploviti i izvršavati povjerene im zadatke prijevoza putnika i tereta.

---

br. 174, br. 179, br. 208; Libro vendite di Caratti (56—10) sv. 10 br. 6, br. 15v, br. 16, br. 18, br. 41, br. 42 i 43, pa nadalje slijedeći brojevi iste podserije: 56, 62, 74/2, 77, 84, 89 i 94; Comandamenti et sententiae Navigat. (56—15) sv. 5 f. 129 — sv. 7 f. 113 — sv. 8 f. 70 — sv. 9 f. 5; Dokazni postupak u pomorskim sporovima (56—16) sv. 2 f. 11; Diversa de Foris sv. 224 f. 62, 95 — sv. 227 f. 31 i 190v — sv. 232 f. 6v — sv. 233 dana 3. VII 1804 — sv. 236 f. 25, 37, 240 i 261 — sv. 237 f. 224.

¹⁰ J. Luetić, Pravilnik, op. cit. str. 84.

¹¹ HAD, Diversa terminationes et notae offitii Navigationis f. 75 iz 1790. godine.

¹² HAD, Comandamenti et sententiae Navigationis, sv. 8, f. 8 — Diversa terminationes et notae offitii Navigat. sv. 2, f. 165.

¹³ HAD, Postupak u pomorskim sporovima (56—16), sv. 2, f. 96. Mornari sa nave »Il Coraggioso« kap. I. Hide žalili su se na maltretiranje vođe palube dubrovačkom konzulu u Alicanteu — Diversa Navigat. sv. 3 f. 101 (31. XII 1795).

¹⁴ HAD, Dopisi Pomorskog ureda, sv. 9, br. 79 iz 1797.

¹⁵ HAD, Dopisi Pomorskog ureda, sv. 9, br. 105.

¹⁶ HAD, Comandamenti et sententiae Navigat. sv. 8, f. 43.

¹⁷ HAD, Diversa terminationes et notae offitii Navigat. sv. 2, f. 226.

¹⁸ HAD, Diversa terminationes et notae offitii Navigat. sv. 2, f. 4 iz 1780. godine — Comandamenti et sententiae Navigat. sv. 7, f. 72v.

An. 21 Novembre 1804.
 Vuolo della Polacca nominata S. Giuseppe
 diretto da Cap. Luca di Giuseppe S. Ignazza
 Capit.º Luca di Giuseppe S. Ignazza da Saboncello
 Chiaro Antonio Giacomo Felari, dalla Città q.
 Cap.º Lucia Maria Nicol. di S. Ignazza (Polia)
 Marina. Andrea Saulan, dalla Città
 Lucia Saulana da Vitraglina
 Pietro Ogresta da Milano
 An. 23 Feb. 1805.
 sotto il Com. Gio. Radorich, da Vitraglina
 sotto il Com. Tommaso Tomovich, da Milano
 Vuolo a Cap. Matteo Jurich, da S. Lucio
 Antonio di Salvoator Jussia da Sicilia
 Giacomo Felari, da Genova
 sotto il Com. Niccolò di Biagio Giorgovich, da Canali,
 al f.º 23 set. Vincenzo Spavido da Napoli
 Muzgo Gio. Saulan dal Borgo
 Vedi, gl' Interpetari, al libro de Vuoli, del 1799
 2.º f.º 207 B sotto il Vuolo di Cap. Giuseppe S. Ignazza
 Intimat. al sud. Cap.º gl' ord. lub. continenti,
 nelle parti dell' Euc.º capo di brogati, professate
 li 28 Agosto 1796, e sotto li 17 Gen.º 1796.

Faksimil popisa brodske posade dubrovačke pulake »S. Giuseppe« iz 1804. g.

Osim gore iznesenih razloga zbog kojih je bilo zapošljavanja ukrcavanja stranih mornara na dubrovačke trgovačke jedrenjake, bilo je i drugih okolnosti koje su imale bitnog utjecaja na popunu posada dubrovačkih brodova stranim državljanima. Naime, iz malog broja stanovništva Dubrovačke Republike, osposobljenog za zanimanja u brodskim službama, nije se moglo regrutirati toliko dubrovačkih pomoraca koliko su u drugoj polovici 18. i u početku 19. stoljeća zahtijevala radna mjesta u sve većoj dubrovačkoj trgovačkoj mornarici jadranske i izvanjadranske plovidbe. Upravo pomanjkanje mornara dubrovačkog državljanstva bio je jedan od glavnih uzroka zbog čega su mnogi strani mornari bili uvršteni u sastave brodskih posada dubrovačkih trgovačkih jedrenjaka.

Prednost u zapošljavanju stranaca na dubrovačke trgovačke brodove imali su naši pomorci strane državne pripadnosti (a posebno oni iz Boke kotorske, Korčule, Hvara, Makarskog primorja, Brača, Hercegovine itd). Oni su bili najbrojniji u sastavima dubrovačkih brodskih posada. U razdoblju od 1797. do 1807. godine preko 725 naših pomoraca mletačkog, austrijskog, turskog ili nekog drugog tuđeg državljanstva bilo je zaposleno na dubrovačkim trgovačkim brodovima jadranske i izvanjadranske plovidbe.¹⁹

Iza naših sunarodnjaka stranog državljanstva, zaposlenih na brodovima Dubrovačke Republike, na drugom su mjestu bili talijanski mornari. Tako je od 1746. do 1759. godine preko osamdeset talijanskih mornara — najviše iz Venecije — bilo je u sastavu brodskih posada jedrenjaka dubrovačke države izvanjadranske plovidbe.²⁰

Evo popisa talijanskih mornara (i nekih drugih brodskih zanimanja), koji su od 1797. do 1807. godine bili u sastavu brodskih posada na trgovačkim jedrenjacima Dubrovačke Republike izvanjadranske i jadranske plovidbe. Popis je sastavljen abecednim redom prezimena a sistematiziran po mjestima ili po porijeklu, kako su označeni u arhivskim izvorima.²¹

GENOVA

1. AMBILLA Giuseppe, 1797. — sv. 11 f. 19.
2. ANELLI Pietro, 1797. — sv. 11 f. 34.
3. ANSALDO Manuello, 1800. — f. 20.
4. ANSELMO Giovanni, 1803. — sv. 16 f. 19.
5. ANSELMO Stefano, 1803. — sv. 16 f. 3.
6. ARENA Luigi, 1807. — sv. 14. f. 80.
7. ANETTO Gio. Batt., 1806. — sv. 14 f. 48; 1807. — sv. 14 f. 74.
8. ARMEA Antonio, 1802. — sv. 15 f. 20v.
9. BAGGI Antonio, 1800. — f. 17.
10. BERIO Vincenzo, 1797. — sv. 11 f. 52.
11. BERISO Bartolomeo, 1803. — sv. 16 f. 16.
12. BELLOTI Giuseppe, 1803. — sv. 16 f. 12.
13. BOYENI (BOIERI) Bernardo, 1797. — sv. 11 f. 6v; 1800. — f. 71; 1798. — sv. 12. f. 26v; 1806. — sv. 18 f. 24.
14. BIANCHI Giovanni, 1805. — sv. 17 f. 30.
15. BIGGIO Giuseppe, 1797. — sv. 11 f. 2.
16. BISCUSINI Giorgio, 1805. — sv. 17 f. 30; 1806. — sv. 18 f. 16.
17. BOTTO Agostino, 1797. — sv. 11 f. 34v.
18. BONARDO Giuseppe, 1803. — sv. 15 f. 62.
19. BONFANTE (BONFAN) Girolamo, ekonom, 1797. — sv. 11 f. 87; 1801. — f. 79v.

---

¹⁹ J. Luetić, Naši pomorci stranog državljanstva članovi posada jedrenjaka Dubrovačke Republike 1797—1807. Prilog upoznavanju povezivanja i stvaranja zajedništva naših naroda u prošlosti, ANALI Historijskog zavoda I. C. JAZU u Dubrovniku, XVIII, Dubrovnik 1979.

Popis naših pomoraca stranog državljanstva ukrcanih na trgovačkim jedrenjacima Dubrovačke Republike od 1747. do 1759. godine vidjeti u radu: J. Luetić, O pomorstvu Dubrovačke Republike u XVIII. stoljeću, o. c., str. 87—92.

²⁰ J. Luetić, O pomorstvu Dubrovačke Republike u XVIII. stoljeću, o. c., str. 90—92.

²¹ Popis je izrađen prema ispisima iz osam svezaka arhivske podserije RUOLI DE BASTIMENTI Historijskog arhiva u Dubrovniku (56—9) sv. 11—18. Uz svako ime u popisu stoji arh. izvor.

20. BON DOMENICO, 1804. — sv. 17 f. 22.
21. BONO Bartolomeo, 1805. — sv. 17 f. 37.
22. BONATI Menigho, 1800. — f. 112.
23. BRIGNULA Gaetano, 1804. — sv. 16 f. 58.
24. BUCARDI Borchio, 1804. — sv. 17 f. 26.
25. BUCHIARDI Lorenzo, 1805. — sv. 18 f. 10.
26. BUILLO Giacomo, 1797. — sv. 11 f. 28v.
27. BURNISCELLI Francesco, 1803. — sv. 15 f. 58.
28. CALABOTA Giacomo, 1803. — sv. 16 f. 3.
29. CAMPODINICO Filippo, 1800. — f. 119 (>da Riviera di Genova«).
30. CANAVA Gaetano, 1806. — sv. 18 f. 31.
31. CANESA Giuseppe, 1805. — sv. 18 f. 9.
32. CANETTO Domenico, 1801. — f. 75.
33. CAPPINO Lorenzo, 1807. — sv. 14 f. 80v.
34. CASACCA Luigi, 1804. — sv. 17 f. 6.
35. CASTAGNI Benedetto, 1801. — f. 78v.
36. CASTAGNOLO Angelo, 1805. — sv. 17 f. 40.
37. CASTAGNOLO Michele, 1802. — sv. 15 f. 30.
38. CASSINO Desiderato, 1799. — f. 74.
39. CASTELLO Giuseppe, 1799. — f. 81; 1800. — f. 30.
40. CASTIGLIONE Francesco, 1803. — sv. 15 f. 50v.
41. CAVALLIERE Batista, 1797. — sv. 12 f. 11v; 1801. — f. 101.
42. CAVALLIERE Niccolò, 1804. — sv. 16 f. 52.
43. CAZZOLO Tommaso, 1804. — sv. 14 f. 18.
44. CELLE della, Antonio, 1804. — sv. 16 f. 30.
45. CERASI Giacomo, 1801. — f. 93.
46. CHALVO Giovanni, 1798. — f. 48.
47. CHAVAZZA Francesco, 1805. — sv. 17 f. 37.
48. CIAPELLE Giovanni, 1797. — sv. 11 f. 40.
49. CIAPPINI Matteo, 1806. — sv. 14 f. 42.
50. CICCOLA Paganino, 1805. — sv. 17 f. 44.
51. CINLETTI Giuseppe, 1803. — sv. 16 f. 8.
52. COIAN (Gojan?) Andrea, 1800. — f. 111.
53. CORDANI Antonio, 1803. — sv. 15 f. 58.
54. CORDIVIOLA Francesco, 1802. — f. 81; 1803. — sv. 15 f. 54.
55. CORDIVIOLA Steffano, 1804. — sv. 16 f. 44.
56. COPELLO Antonio, 1801. — f. 95; 1804. — sv. 16 f. 40.
57. COPELLO Battista, 1801. — f. 78v; 1806. — sv. 18 f. 24.
58. COSTA Bartolomeo, 1804. — sv. 16 f. 59; 1805. — sv. 18 f. 14.
59. COSTA Francesco, 1799. — f. 99; 1802. — sv. 15 f. 20v.
60. COSTA Fortunato, 1804. — sv. 16 f. 59; 1805. — sv. 18 f. 14.
61. COSTA Giuseppe, 1804. — sv. 17 f. 2.
62. COSTA Gio. Batt., 1797 — sv. 11 f. 39; 1799. — f. 77 i f. 104; 1802. — sv. 15 f. 33v; 1804. — sv. 16 f. 40.
63. COSTA Stefano, 1803. — sv. 16 f. 19.
64. CREVELLINI Gaetano, 1805. — sv. 17 f. 62.
65. CUPELLO Cristoforo, 1804. — sv. 16 f. 41.
66. CURSANEGRO Gio. Batt., 1800. — f. 36; 1803. — sv. 16 f. 12.
67. DALPINO Antonio, 1802. — f. 127.
68. DANERO Giacomo, 1806. — sv. 18 f. 18.
69. DELLA CIANA Manuello, 1800. — f. 111.
70. DEMUTTI Antonio, 1801. — sv. 16 f. 22.
71. DETORRES Antonio, 1799. — f. 61v.
72. DI CARLO Giovanni, 1800. — f. 14.
73. DIVITO Antonio, 1800. — f. 49.

74. DODERO Niccolo, 1799. — f. 66.
75. DOLESE Giacomo, 1800. — f. 109.
76. DONATI Vincenzo, 1805. — sv. 18 f. 2.
77. DONELLI Giuseppe, 1800. — f. 109.
78. ERTARA Antonio, 1799. — f. 102.
79. FAGINI (FAGIONI) Giuseppe, 1802. — sv. 15 f. 26; 1804. — sv. 16 f. 40.
80. FAGIOLI Vicenzo, 1801. — f. 93.
81. FERRARO Giacomo, 1804. — sv. 16 f. 34.
82. FERRI Agostino, 1803. — sv. 15 f. 64.
83. FERRI Francesco, 1804. — sv. 16 f. 48.
84. FESTOSO Giuseppe, 1805. — sv. 17 f. 57.
85. FILETTO Francesco, 1800. f. 40.
86. FILIPACHI Bartolomeo, 1804. — sv. 16 f. 39 i 55.
87. FILIPACHI Gio. Batt., 1805. — sv. 17 f. 51.
88. FILIPACHI Stefano, 1800. — f. 36; 1801. — f. 107.
89. FISCONI (FISCOGNA) Pietro, 1800. — f. 19; 1801. — f. 86v.
90. FORNELLI Steffano, 1800. — f. 28.
91. FRUGONI Giacomo, 1801. — f. 92; 1803. — sv. 16 f. 24.
92. FRUGONI Leonardo, 1801. — f. 92; 1803. — sv. 16 f. 24.
93. GALARI Andrea, 1806. — sv. 14 f. 40.
94. GARIBALDO Niccolo, 1799. — f. 105.
95. GARDINA (GARDONA) Giacinto, 1805. — sv. 17 f. 51 i sv. 18 f. 15.
96. GASELLO Lorenzo, 1799. — f. 82.
97. GATTI Francesco, 1804. — sv. 16 f. 44.
98. GAZZINO Cesare, 1805. — sv. 18 f. 6.
99. GIANELLO Domenico, 1799. — f. 60.
100. GORGOGLIANI Niccolò, 1797. — sv. 11 f. 43v.
101. GRANELLO Giovanni, 1799. — f. 60.
102. GRANDONI Salvatore, 1799. — f. 107; 1802. — sv. 15 f. 24; 1807. — sv. 18 f. 33.
103. GUERELLO Domenico, 1803. — sv. 16 f. 12.
104. GUNINI Giacomo, 1801. — f. 97v.
105. LANATA Gaetano, 1804. — sv. 16 f. 38.
106. LENZINI Paolo, 1803. — sv. 16 f. 19.
107. LORCANO Piero, mali — početnik na brodu, 1804. — sv. 17 f. 22.
108. LORIO Gio. Batt., 1804. — sv. 17 f. 16.
109. MANFRONI Angelo, 1804. — sv. 16 f. 59.
110. MAIONI Lorenzo, 1804. — sv. 17 f. 24.
111. MAIONI Santo, 1804. — sv. 17 f. 24.
112. MANUELLO Delfin, 1805. — sv. 17 f. 32.
113. MARTES Steffano, 1798. — f. 46.
114. MASSA Giuliano, 1802. — f. 24v.
115. MEANO Menego, 1800. — f. 41; 1802. — sv. 15 f. 11.
116. MICIELI Giuseppe, 1802. — sv. 15 f. 30.
117. MICIELI Pietro, 1802. — sv. 15 f. 30.
118. OBUGLIEN Giovanni, 1801. — f. 97.
119. ONETTI Niccolò, 1805. — sv. 18 f. 4.
120. ORMEA Antonio, 1799. — f. 99.
121. OTTONE Agostino, 1805. — sv. 17 f. 55.
122. PARMA Gaetano, 1802. — sv. 15 f. 18 i 38.
123. PAROLI Giuseppe, 1801. — f. 75.
124. PEGHAFINO Fortunato, 1801. — f. 74v.
125. PIAGGIO Andrea, 1803. — sv. 16 f. 19.
126. PIANE della, Emanuelle, 1804. — sv. 17 f. 25.
127. PICCARDO Gasparo, 1797. — sv. 12 f. 6.
128. PIEDIMONTE Giacomo, 1805. — sv. 17 f. 57.

129. PIRAN Giuseppe, 1800. — f. 112.
130. POLANDINO Antonio, 1803. — sv. 16 f. 22.
131. RAGLIO Andrea, 1804. — sv. 16 f. 50.
132. RAGLIO Francesco, 1800. — f. 49.
133. RATTI Giovanni, 1805. — sv. 18 f. 6.
134. RATTI Paolo, 1799. — f. 91.
135. RAINE (RAINIER) Gaetano, 1801. — f. 106v; 1803. — sv. 15 f. 52.
136. RAVENA Francesco, 1805. — sv. 17 f. 60; 1806. — sv. 14 f. 48.
137. RAVENA Giovanni, 1803. — sv. 16 f. 16; 1804. — sv. 16 f. 44.
138. RAVENA Giulio, 1803. — sv. 16 f. 26.
139. RAVENA Niccolò, 1805. — sv. 17 f. 38 i 47.
140. REIAN Giuseppe, 1797. — sv. 11 f. 32.
141. REPETO (REPETTI) Giaggio, 1797. — sv. 12 f. 19; 1800. — f. 33.
142. RIVALTA Niccolò, 1805. — sv. 17 f. 58.
143. SANGVINETTI Andrea, 1803. — sv. 16 f. 12.
144. SANGVINETTI Bartolomeo, 1804. — sv. 16 f. 38; 1806. — sv. 18 f. 31.
145. SANGVINETTI Gio. Batt., 1802. — f. 114; 1804. — sv. 16 f. 40.
146. SANGVINETTI Steffano, 1803. — sv. 16 f. 28.
147. SAPPIA Giuseppe, 1804. — sv. 16 f. 44.
148. SBIZEL Benedetto, 1804. — sv. 17 f. 27.
149. SCALZO Gio. Batt., 1803. — sv. 16 f. 24.
150. SCRIBANI Francesco, 1804. — sv. 17 f. 21; 1806. — sv. 18 f. 32.
151. SCHIASINO Luigi, 1805. — sv. 17 f. 62.
152. SPIAGGIA Vincenzo, 1799. — f. 61; 1800. — f. 107; 1801. — f. 102v; 1803. — sv. 16 f. 2.
153. STONTON Gio. Batt., 1804. — sv. 16 f. 35.
154. SOLESI Agostino, 1799. — f. 118; 1800. — f. 2.
155. SOLARO Andrea, 1805. — sv. 17 f. 32.
156. SOLARO Bartolomeo, 1799. — f. 98.
157. SOLARO Benedetto, 1801. — f. 117v.
158. STURLA Giovanni, 1797. — sv. 11 f. 43v.
159. SULIMANO Giuseppe, 1799. — f. 86.
160. TAGLIAFERRO Giuseppe, 1803. — sv. 16 f. 8; 1804. — sv. 16 f. 62; 1805. — sv. 17 f. 42.
161. TFSTA Gio. Batt., 1804. — sv. 16 f. 61.
162. TISCONIA (TISCORNIA) Cesare (Cesarino), 1803. — sv. 15 f. 43v; 1804. — sv. 16 f. 30.
163. TISCORNIA Girolamo, 1804. — sv. 16 f. 30.
164. TISCORNIA Pietro, 1799. — f. 74.
165. TISCORNIA Girgio, 1803. — sv. 15 f. 50v.
166. TORTICELLO Luigi, 1804. — sv. 16 f. 75.
167. TUPIANO Giovanni, 1803. — sv. 16 f. 14.
168. VALEBUAONA Giuseppa di Antonio, 1799. — f. 66.
169. VALEBUONA Giuseppe di Filippo, 1799. — f. 66.
170. VASAGLIA Antonio, 1800. — f. 14.
171. VASALLI (VASALLO) Giovanni, 1800. — f. 5 i 59; 1801. — f. 79v; 1804. — sv. 16 f. 30.
172. VESCHI Giorgio, 1800. — f. 112.
173. VIGUALE Angelo, 1804. — sv. 17 f. 25.
174. VIGUALE Gio. Batt., 1801. — f. 73v.
175. VILLA Luca, 1797. — sv. 11 f. 27v (i njegov rođak Niccolo).
176. VILLANOVA Giuseppe, 1805. — sv. 17 f. 32.
177. VIGNALI Gio. Batt., 1801. — f. 118.
178. VIOLACCI Giuseppe, 1807. — sv. 14 f. 62.
179. ZIGARI Bortolo, 1804. — sv. 14 f. 23.

NAPOLI

1. ALBRANO Arcangelo, 1803. — sv. 15 f. 50v.
2. ANTONACCI Gioachino, 1800. — f. 64 i 67; 1806. — sv. 18 f. 18.
3. BENZE Cristoforo, 1804. — sv. 16 f. 34.
4. BENZE Gaetano, 1804. — sv. 16 f. 34.
5. BLÓ Angelo, 1799. — f. 65.
6. BONE Giovanni, 1801. — f. 72.
7. BROCOLO (BRACOLI) Raffaele, 1804. — sv. 16 f. 42; 1806. — sv. 18 f. 17.
8. CACAGGIA Gasparo, 1803. — sv. 16 f. 11.
9. CALISSO Giovanni, 1803. — sv. 15 f. 43.
10. CAPOLUPI Steffano, 1805. — sv. 18. f. 15.
11. CARINA Gio. Batt., 1804. — sv. 16 f. 62.
12. CASANA Pietro, 1797. — sv. 12 f. 2.
13. CASOLO Antonio, 1803. — sv. 16 f. 27.
14. CAVARELLI Saverio, 1807. — sv. 14 f. 56 i 60.
15. CHIOZZA Francesco, 1805. — sv. 18 f. 2.
16. CONSENTINI Antonio, 1803. — sv. 15 f. 54.
17. CONSIGLIO Vincenzo, 1804. — sv. 17 f. 26.
18. COPOLLA Francesco, 1802. — f. 124v.
19. CUNSENTINI Antonio, 1801. — f. 82.
20. CURMA Vincenzo, 1805. — sv. 17 f. 37 i 43.
21. DALBONTE Luigi, 1800. — f. 68.
22. DAMAI Pietro (Demai), 1803. —sv. 14 f. 13; 1804. — sv. 14 f. 19.
23. DELAVRI Antonio, 1803. — sv. 14 f. 13.
24. DELAVRI Michele, 1803. — sv. 14 f. 13.
25. DIFEO Salvatore, kormilar, 1799. — f. 77; 1803. — sv. 16 f. 2.
26. DEROSA Antonio, 1804. — sv. 16 f. 48.
27. ESPOSITO Luca, 1800. — f. 68.
28. ESPOSITO Nunziato, 1805. — sv. 17 f. 43.
29. FERRERI Pietro, 1803. — sv. 16 f. 5.
30. GALIZA Giovanni, 1803. — sv. 15 f. 57.
31. GIGANTI Pietro, 1803. — sv. 15 f. 52.
32. GIRARDI Michele, *kadet*, 1797. — sv. 11 f. 50.
33. GOI Pietro, 1797. — sv. 11 f. 29.
34. GUIDI Salvatore, 1804. — sv. 17 f. 11.
35. IMPERATO Pietro, 1805. — sv. 18 f. 2.
36. IPOSIDOR Luigi, 1805. — sv. 17 f. 41.
37. LIQUORI Bonaventura, 1804. — sv. 17 f. 26.
38. LOPEDOTO Natale, 1807. — sv. 14 f. 53.
39. MAGNISA Niccolò, 1806. — sv. 14 f. 40.
40. MAIO Niccolo, 1803. — sv. 16 f. 2.
41. MARUSCO Luigi, 1803. — sv. 14 f. 14.
42. MARESCHI Antonio, 1803. — sv. 14 f. 7 i 10.
43. MARESCHI (MARESCHA) Luigi, 1803. — sv. 14 f. 11; 1804. — sv. 16 f. 48.
44. MAREVA Salvatore, 1804. — sv. 16 f. 42.
45. MARINA Raffaele, 1804. — sv. 16 f. 42.
46. MASA Salvatore, 1804. — sv. 14 f. 26.
47. MENDELLI Pasquale, 1800. — f. 110.
48. MIERATTI Niccolò, 1806. — sv. 18 f. 21.
49. MINELLA Vincenzo, 1805. — sv. 18 f. 2.
50. MORANA Francesco, 1798. — f. 35v.
51. MURLA Gaetano, 1802. — sv. 15 f. 42.
52. NOCETTI Antonio, mali, 1806. — sv. 18 f. 24.
53. PANE Genaro, 1804 — sv. 16 f. 42.
54. PANZESE Bernardo, 1804. — sv. 16 f. 62.

55. PARENAGGIO Luigi, 1800. — f. 64.
56. PAVIA Biagio, 1803. — sv. 16 f. 4; 1804. — sv. 16 f. 45.
57. ROMANO Francesco, pilot, 1804. — sv. 17 f. 26.
58. RUSSO Antonio, 1806. — sv. 18 f. 21.
59. SALESI Carlo, 1804. — sv. 16 f. 56.
60. SALIS Tommaso, 1798. — f. 37v.
61. SCALA Genaro, 1802. — sv. 15 f. 42.
62. SCOTTI Vincenzo, 1804. — sv. 17 f. 11.
63. SOLARO Benedetto, 1800. — f. 68.
64. SPOSETTO Cesare, 1803. — sv. 16 f. 27.
65. SPOSIDO Constantino, 1804. — sv. 16 f. 48.
66. SPOSITO Ferdinando, 1804. — sv. 16 f. 48.
67. SPOSIDO Vincenzo, 1804. — sv. 17 f. 22.
68. SUMMARELLO Niccolo, 1804. — sv. 14 f. 26.
69. SURACCI Vincenzo, 1797. — sv. 11 f. 29v; sv. 16 f. 17.
70. TOLENTINO Antonio, 1798. — f. 35v; 1803. — sv. 15 f. 61.
71. LALONE Matteo, 1803. — sv. 15 f. 50v.
72. VANACOLA Saverio, 1804. — sv. 16 f. 43.
73. VIRA Salvatore, 1804. — sv. 16 f. 56.
74. VUERA Gaetano, 1805. — sv. 18 f. 16.
75. ZACCARIA Giovanni, 1805. — sv. 14 f. 31.

V E N E C I J A

1. BASTANI Bernardo, 1804. — sv. 16 f. 39; 1805. — sv. 17 f. 11.
2. BERLAM Gio. Batt., 1805. — sv. 14 f. 31; sv. 17 f. 57.
3. BERNARDI Giuseppe, 1799. — f. 72.
4. BONALDI Faffaele, ekonom, 1805. — sv. 18 f. 3.
5. BRAVATO Steffano, 1804. — sv. 14 f. 12.
6. BUSA Giuseppe, vođa palube, 1802. — f. 72.
7. CALAFATI Girolamo, kormilar, 1797. — sv. 11 f. 34.
8. CARDINI Giovanni, 1805. — sv. 17 f. 46.
9. CHIORDA Paolo, 1803. — sv. 14 f. 11.
10. CHIRIGIOLA Giovanni, 1802. — sv. 15 f. 1.
11. CORTE Nicoletto, 1799. — f. 80.
12. COSTANZO Angelo, 1805. — sv. 18 f. 3.
13. DOCALIN Allessandro, 1801. — sv. 14 f. 2.
14. FRANI Pietro, 1804. — sv. 14 f. 27.
15. GARISO Francesco, 1803. — sv. 14 f. 8 i 20.
16. GRAMATICO Pietro, 1803. — sv. 14 f. 8.
17. GOBETTI Giovanni, 1802. — sv. 15 f. 38.
18. GREGORETTI Domenico, 1805. — sv. 18 f. 3.
19. LANDO Cristoforo, 1805. — sv. 17 f. 60.
20. LANZA Carlo, 1798. — f. 46.
21. MARINA Francesco, 1804. — sv. 17 f. 6 i 17.
22. MARTINONO Domenico, 1804. — sv. 14 f. 29.
23. MENIGONE Luigi, 1801. — f. 14.
24. POLETE Francesco, 1804. — sv. 14 f. 20.
25. RAVANA Francesco, 1804. — sv. 17 f. 12.
26. RAVAGNIOLO Giannariano, 1803. — sv. 16 f. 26.
27. RESMONDO Felice, 1805. — sv. 14 f. 39.
28. ROMATIVO Pietro, 1803. — sv. 16 f. 7.
29. SCOZZIN Vincenzo, 1797. — sv. 11 f. 23.
30. SEGALA Vincenzo, 1805. — sv. 17 f. 56.

31. SIMINIONATO Lorenzo, 1805. — sv. 18 f. 16.
32. TABIOLO Vincenzo, 1801. — f. 92.
33. TAGLIAFERRA Bastiano, 1805. — sv. 18 f. 16.
34. VALENTIN Giuseppe, 1804. — sv. 16 f. 42/II; 1805. — sv. 17 f. 56 i 59.

SARDINIJA

1. ARNUS(R) Ignazio, 1799. — f. 76.
2. BABUGLIA Bartolomeo, 1805. — sv. 17 f. 41.
3. BOI Giacomo, *kadet*, 1806. — sv. 18 f. 18.
4. CHIAPPE Domenico, 1805. — sv. 18 f. 13.
5. DEPOLI Matteo, 1805. — sv. 17 f. 34.
6. DODERO Gio. Batt., 1805. — sv. 17 f. 45.
7. GATTO Francesco, 1806. — sv. 18 f. 25.
8. GHUTUS Antonio, 1804. — sv. 17 f. 26.
9. LANATA Benedetto, 1806. — sv. 18 f. 29.
10. LUISI Gio. Maria, 1807. — sv. 18 f. 33.
11. OLIVIERI Gio. Batt., 1800. — f. 22.
12. SANGVINETTI Andrea, mali, 1806. — sv. 18 f. 22.
13. SANGVINETTI Pietro, 1805. — sv. 17 f. 25.
14. SANTUCCI Filippo, 1806. — sv. 18 f. 25.
15. SCHAFINO Andrea, 1805. — sv. 17 f. 41.
16. SIMONETTI Fortunato, 1805. — sv. 17 f. 57.
17. TISCORNIA Antonio, 1805. — sv. 17 f. 61.
18. VIALE Francesco, kormilar, 1799. — f. 76.

TRAPANI

1. BIANCO Andrea, 1800. — f. 44.
2. BULONI Angelo, 1800. — f. 44.
3. CARUSO Antonio, 1799. — f. 62v.
4. PAVIA Vincenzo, 1804. — sv. 17 f. 25.

ROMA

1. FERRATI Gesualdo, 1802. — sv. 15 f. 24v.
2. TISCORNIA (TISCOMIO) Giorgio, 1805. — sv. 18 f. 8.

SICILIA

1. GARSIA Salvator, 1804. — sv. 17 f. 22.
2. FARINA Giovanni, 1804. — sv. 17 f. 17.
3. MANGIA Giuseppe, 1805. — sv. 17 f. 55.
4. RASCINI Salvator, 1804. — sv. 17 f. 19.
5. VALONA Matteo, 1805. — sv. 17 f. 29.

SORRENTO

1. NONCELLI Vincenzo, 1798. — f. 44.
2. RUSSO Antonio, 1805. — sv. 18 f. 9.
3. RUSSO Luigi, 1805. — sv. 14 f. 32.
4. SPAZIANO Domenico, 1806. — sv. 18 f. 24.

SPEZIA

1. BONATI Domenico, 1800. — f. 65.
2. COSTA AGostino di Matteo, 1800. — f. 60.
3. FAGION Giuseppe, 1800. — f. 65.
4. GENOVESI Giovanni, 1801. — f. 95v.
5. MORI Lorenzo, 1799. — f. 105.

TORINO

1. IUVA Giuseppe, 1805. — sv. 17 f. 39.

MESSINA

1. CALOGIERO Giuseppe, 1805. — sv. 18 f. 10.

PALERMO

1. ARENA Rosario, 1799. — f. 99; 1800. — f. 11.
2. CAZZOLA Filippo, 1807. — sv. 18 f. 33.
3. RINALDO Paolo, 1807. — sv. 18 f. 33.

PIEMONTE

1. ABRAM Giovanni, 1798. — f. 68v.
2. NISARDO Luigi Carlo, 1805. — sv. 17 f. 51.
3. TOMASI Vittorio, 1800. — f. 13.

PISA

1. MAZZEI Gaetano, 1803. — sv. 16 f. 2.

RIMINI

1. CONSTANZI Domenico, 1805. — sv. 17 f. 34.

BARLETTA

1. CUSCINI Domenico, 1807. — sv. 14 f. 71.
2. CUSCINI Matteo, 1807. — sv. 14 f. 71.
3. DELANOTTE Giuseppe, 1807. — sv. 14 f. 63.
4. PALMIERO Pantaleo, 1807. — sv. 14 f. 65.
5. PELEGRINO Felice, 1807. — sv. 14 f. 65.
6. STACCATELLI Giuseppe, 1807. — sv. 14 f. 71. (STARATELLI?)
7. STAGNA Niccolò, 1807. — sv. 14 f. 63.

MOLFETTA

1. BENEDETTI Girolamo, 1805. — sv. 14 f. 37; 1806. — sv. 14 f. 49.
2. CASTARELLO Domenico, 1805. — sv. 14 f. 31.
3. DIGIVIA Girolamo, 1805. — sv. 14 f. 37.

4. DIGIVIA Vito, 1805. — sv. 14 f. 37. (DIVIGIA?).
5. GAROFALI Giuseppe, 1805. — sv. 14 f. 37; 1806. — sv. 14 f. 49.
6. SPADAVECCHIA Michele, 1804. sv. 14. f. 23.

FANO

1. MADALENA Michele, 1806. — sv. 14 f. 44.
2. PARMIGIANI Fortunato, 1806. — sv. 14 f. 44.

SAVOIA

1. BLAN Andrea, 1800. — f. 51.
2. CHERENZO Lorenzo, 1798. — sv. 12 f. 21v.

TRANI

1. BALSAMO Giuseppe, 1807. — sv. 14 f. 74.
2. PALMIERI Niccolò, 1807. — sv. 14 f. 80.
3. PALMIERI Pantaleo, 1807. — sv. 14 f. 74.

BARI

1. BATTISTA Cristoforo, 1806. — sv. 14 f. 48; sv. 17 f. 41.
2. BATTISTA Vito, 1806. — sv. 14 f. 48.
3. CIGILLO Giovanni, 1806. — sv. 14 f. 41.

BERGAMO

1. BORDIN Paolo, 1800. — f. 45; 1802. — sv. 15 f. 18v.

BISCEGLIE

1. ALBRIZIO Girolamo, 1805. — sv. 14 f. 32.
2. COSMAI (CUSMAI) Cesare, 1805. — sv. 14 f. 39; 1806. — sv. 14 f. 41.
3. MESTRAPASQUA Giacomo, 1805. — sv. 14 f. 39.
4. MAURO SIMONE Domenico, 1805. — sv. 14 f. 32.

FALCONERA

1. FANESE Tomaso, 1804. -- sv. 14 f. 21.

LIPARI

1. MIRABILLI Francesco, 1799. — f. 88.

MASSA

1. DEMORATIO Niccolò, 1806. — sv. 18 f. 16.

CHIOGGIA

1. BALLARINO Antonio, 1805. — sv. 14 f. 38; 1806. — sv. 14 f. 42
2. BONIVENTO Francesco, gvardijan, 1802. — f. 127.
3. CASSERATA Giovanni, 1805. — sv. 14 f. 38 i 39.

LIVORNO — TOSCANA

Od 1797. do 1807. godine 16 mornara iz Livorna i deset iz Toscanne bilo je u sastavu brodskih posada jedrenjaka dubrovačke države.²²

ANCONA — SENIGALLIA — PESARO

Od 1797. do 1807. godine 67 mornara iz ovih gradova plovili su na jedrenjacima Dubrovačke Republike.²³

IZ NEOZNAČENIH MJESTA ITALIJE

1. CIMARELLO Niccolò, 1802. — sv. 14 f. 6; 1803. — sv. 14 f. 7.
2. DIONISIO Giuseppe, 1802. — sv. 15 f. 24v.
3. BESISI (BEISSI) Gio. Batt., 1804. — sv. 17 f. 5; 1805. — sv. 18 f. 7.
4. BULLA Giuliano, 1805. — sv. 17 f. 46.
5. DANIELE Giuseppe, 1804. — sv. 17 f. 5; 1805. — sv. 18 f. 7; 1806. — sv. 18 f. 29.
6. DANIELE Stefano, 1804. — sv. 17 f. 5; 1805. — sv. 18 f. 7; 1806. — sv. 18 f. 29.
7. DEMUTTI Cristoforo, 1800. — f. 67; 1801. — f. 106v.
8. MERLO Giacomo, 1803. — sv. 16 f. 21.

Na osnovi iznesenoga, možemo izvesti slijedeće zaključke.

Od ukupno 470 talijanskih mornara, ukrcajanih u ispitanom vremenu na dubrovačke brodove izvanjadranske plovidbe, najviše ih je bilo iz Genove (179 mornara), Napulja (75 mornara) i Livorna — Toscanne (26 mornara). Talijanskih mornara na dubrovačkim brodovima jadranske plovidbe najviše je bilo iz provincije Marche (Ancona, Senigallija, Pesaro).

Zaposlenje tih talijanskih mornara bilo je uglavnom privremeno. Sedamdesetak ih je bilo zaposleno dvije do tri godine, a od tih je opet oko trideset, i to poglavito iz Genove i Napulja, plovilo tri ili više godina u sastavima dubrovačkih brodskih posada, u čemu se ogleda učinak višestoljetne međusobne suradnje i prijateljskih veza Dubrovnik s Genovom, Livornom, Napuljem i Anconom.

To je zanimljivije i zato što se izneseni podaci tiču burnog razdoblja napoleonskih ratova i njihova odjeka u političkim prilikama i međunarodnim odnosima u pomorstvu Dubrovačke Republike.

Pravilnikom o plovidbi 1745. bilo je normirano — a ovaj rad arhivskom dokumentacijom to i potvrđuje — da samo na niža zvanja brodskih zanimanja na dubrovačke brodove mogu doći strani pomorci. Međutim, dubrovački su zapovjednici brodova morali ponekad od toga odstupati, pa su talijanski pomorci na dubrovačkim trgovačkim jedrenjacima zauzimali i radna mjesta kadeta (tada je zapravo kadet bio brodski oficir), ekonoma, vođe palube i brodske gvardijana. Jedan je kadet bio iz Napulja, jedan sa Sardinije, a po jedan

²² V. Ivančević, Luka Livorno i dubrovački brodovi (1780—1808), GRAĐA ZA POMORSKU POVIJEST DUBROVNIKA, knjiga 4, Zavod za historijska istraživanja pomorstva južne Dalmacije JAZU u Dubrovniku, Dubrovnik 1968, str. 84—85. Broj tih mornara mi smo dopunili s našim arhivskim istraživanjima.

²³ J. Luetić, Marittimi marchigiani arruolati nella marina mercantile ragusea, ATTI E MEMORIE, Nuova serie — anno 82°, Le Marche e l'Adriatico orientale: Economia, società, cultura (XIII—XIX sec.), Atti del convegno, Ancona 1978, str. 323—330.

ekonom iz Genove i Venecije; dok su po jedan vođa palube i brodski gvardijan bili iz Venecije, Chioggie i Livorna.

Toliko smo mogli utvrditi, a sigurno je da je mornara strane pripadnosti bilo još više. To je svakako značajno, jer je zajednički život dubrovačkih i stranih mornara morao pridonositi razumijevanju i zbližavanju među pripadnicima različitih naroda. U zajedničkom životu na brodovima, u svakodnevnoj zajedničkoj borbi u svladavanju teškoća i opasnosti plovidbe, stvarana je spoznaja ne samo o međusobnoj povezanosti u radu nego i u osobitostima naše kulture, ljudi i običaja, i to se, u konkretnom slučaju, zbivalo u svijesti talijanskih kao i drugih stranih mornara koji su plovili na dubrovačkim brodovima.

Podacima iz ovoga rada dobili smo jedno novo svjetlo o prošlosti pomorstva Dubrovačke Republike, svjetlo koje je razotkrilo u jednom određenom vremenu zapretani trag prisutnosti stranih pomoraca na dubrovačkim brodovima. Ako i nismo mogli o njima nešto više doznati, uspjeli smo izvući njihova imena, njihova radna mjesta, pročitati kamo su plovili, koliko bolovali i kako umirali. Arhivsko istraživanje izvelo ih je na svjetlo dana i omogućilo da jednu stranu, ne manje značajnu koliko i interesantnu života i rada u trgovačkoj mornarici Dubrovačke Republike jadranske i izvanjadranske plovidbe, ovim prilogom upoznamo.

(Primljeno na 9. sjednici Razreda za društvene znanosti JAZU od 7. studenog 1979.)

Josip Luetić

ITALIENISCHE SEELEUTE ALS MANNSCHAFTSMITGLIEDER AUF
HANDELSSEGELSCHIFFEN DER REPUBLIK DUBROVNIK
IM 18. UND ZU BEGINN DES 19. JHS.

Zusammenfassung

Mitte des 18. Jhs. waren auf ungefähr 250 Dubrovniker Handelsschiffen auf der Adria und in der Überseeschifffahrt an die 2500 Seeleute von 25.000 Einwohnern des Dubrovniker Staates an Bord. Zu Beginn des 19. Jhs. hatte die Republik Dubrovnik 300 Schiffe ausserhalb und ca. 100 auf der Adria, auf denen mehr als 5250 Dubrovniker Seeleute fuhren. Die Dubrovniker Handelsmarine erledigte Schifffahrtsaufgaben im Raum des Adriatischen, des Schwarzen Meeres, des Mittelmeeres und des Atlantischen Ozeans. Der bedeutendste Faktor dabei waren die Seeleute — die Mitglieder der Schiffsmannschaft.

Die Zahl der Seeleute, der Küstenschiffe, der Fischerboote und der Schiffe der lokalen Schifffahrt im Dubrovniker Staat ist uns noch nicht bekannt.

Was den Dienst der Seeleute auf Dubrovniker Schiffen ausserhalb der Adria betrifft, so sah die GESCHÄFTSORDNUNG DER REPUBLIK DUBROVNIK FÜR DIE NATIONALE SCHIFFFAHRT vor, dass die Kommandanten und Offiziere der Dubrovniker Schiffe auf keinen Fall Fremde sein durften. Auf Dubrovniker Schiffen konnte nur höchstens ein Drittel der Mannschaft aus fremden Seeleuten bestehen.

Die Bevölkerung des Dubrovniker Staates konnte nicht so viele Seeleute stellen, wie die Dubrovniker Marine benötigte. Das war einer der Hauptgründe, warum ausländische Seeleute auf Dubrovniker Schiffen angeheuert wurden. So waren zwischen den Jahren 1746 bis 1759 — neben vielen anderen fremden Seeleuten — über 80 italienische Seeleute auf Dubrovniker Schiffen beschäftigt. Zwischen den Jahren 1797 bis 1807, auf Grund des grossen Bedarfs und anderer Bedingungen (Krankheit, Tod usw. der Dubrovniker Seeleute) waren die Kommandanten der Schifffahrt ausserhalb und auf der Adria gezwungen, auf ihre Schiffe Fremde aufzunehmen. Es waren hauptsächlich italienische Seeleute. Zu dieser Zeit fuhren auf Dubrovniker Schiffen 470 italienische Seeleute. Die meisten waren aus Genua, Livorno, Neapel, Ancona und Senigallia.

Mit diesem Aufsatz ist es dem Autor gelungen, diese Seeleute aus der Anonymität hervorzuholen. Auf Grund von Archivforschungen wurde die Anwesenheit von italienischen Seeleuten in der Handelsmarine des Dubrovniker Staates als Teil des Zeugnisses der starken Dubrovniker Marinevergangenheit und Marinegeschichte des Mittelmeeres und der Welt verdeutlicht.